

Grote of Barbarakerk Culemborg, 25 augustus 2024

Tekst: Marcus 8: 1-21

Thema: '12 – 7 – 1'

Voorganger: ds. Kees Visser

Gemeente van Christus,

Waar ik u vanmorgen graag bij wil stilzetten, is een herkenbare emotie. Een gevoel van ongeduld. Van teleurstelling ook. Jezus reageert geprikkeld op zijn leerlingen.

Tot twee keer toe heeft Hij een wonder verricht. Hij heeft laten zien dat als je deelt van wat je hebt, je meer bereikt dan je voor mogelijk houdt. Hoe je geluk met elkaar kunt delen.

Eerst met vijf broden en twee vissen voor vijfduizend mensen en er blijven 12 maanden over, Marcus 6. En hier in Marcus 8 met vierduizend mensen, zeven broden en een paar vissen blijven zeven manden over. Het is onvoorstelbaar. Er blijft een volheid over, meer dan waarmee het begon.

En dan moet het toch wel duidelijk zijn geworden, verwacht Jezus, gedeelde vreugd is dubbele vreugd.

Maar Hij stuit op een muur van onbegrip. En dan lucht Jezus zijn hart: 'Zijn jullie dan zo hardleers'. Jezus wordt er moedeloos van, geïrriteerd.

Wat is er nog meer nodig om mensen ervan te overtuigen waar Zijn hart ligt?

Dat een volheid van mensen genoeg te eten zal hebben, als er wordt gedeeld van wat God, Zijn Vader, schenkt. Als mensen alleen al kijken naar wat ze zelf hebben om mee te beginnen, zich niet blindstaren op wat ontbreekt, op wat ze allemaal missen, dan kunnen wonderen worden verricht. Maar Jezus verzucht: 'Begrijpen jullie het dan nog niet?'. Hij klinkt bijna radeloos.

Over die emotie wil ik het graag vanmorgen hebben met u.

Twee voorbeelden om het misschien wat invoelbaar te maken. De eerste over pubers.

Zijn er vanmorgen ouders van puberkinderen in de kerk? Jongens en meisjes bezig met zichzelf, met elkaar, met huiswerk – nog een week dan begint het weer - groter groeien naar volwassenheid. Hoe ze zichzelf als mens willen laten zien, bezig in elk geval, met tegenzin, eigenwijs of onzeker. Jonge mensen die zo in hun eigen bubbel kunnen zitten, dat de gewone dingen in het gezin waar ze toe behoren, er minder toe doen. Ze laten hun tas slingeren in de hal, hun vuile kleren onder hun bed, hun mobieltje vastgeplakt aan hun handen zolang ze schermtijd hebben. En hun brein werkt op volle toeren, groeit tegen de klippen op en maakt hen moe en ongeïnteresseerd, althans voor hun ouders.

Ik zag de trailer van een film, *Inside out*, waar je een kijkje neemt in het hoofd van Riley. Emoties als boosheid, blijheid, verdriet en schaamte krijgen de vorm van animatiefiguurtjes. De film biedt herkenning en troost voor pubers en hun ouders.

Als vader denk ik terug aan de tijd dat onze drie kinderen pubers waren en nu zie ik als opa hoe het gaat met onze twee oudste kleinkinderen, nu in hun puberteit.

Laat de praktijk zien dat het twee kanten op kan? Of pubers trekken zich terug en worden haast onbereikbaar óf ze laten luidkeels van zich horen, zodat ze ook op die manier zichzelf bijna buitenspel zetten.

Wat kun je als ouders of verzorgers bedenken om tot hen door te dringen? Je zou er soms moedeloos van worden. Enfin, U als ouder hoort zich roepen: Hoe vaak moet ik 't nou nog zeggen! Zijn jullie nou zo hardleers?

Die emotie, daar staan we vanmorgen bij stil.

Tweede voorbeeld.

Ik las over een collega-predikant. Zij deed mee aan de *Christian Climate Action*. Ze voelde zich thuis bij haar mededemonstranten. Maar zei ze: 'Ik word ook vaak ontmoedigd. Hoe vaak moeten we nou nog duidelijk maken dat het echt afgelopen moet zijn met het verstoken van fossiele brandstoffen en met Pfas en de bio-industrie. Natuurlijk gaat dat niet van het ene op het andere moment, maar een echte breuk met hoe het ging, zie ik niet. Ik hoor hoe mensen van harte instemmen met ons doel om het klimaat te redden, de opwarming van de aarde tegen te gaan, maar toch boeken ze die vliegvakantie. Ja, ze doen best al heel wat met hun zonnepanelen, elektrische leaseauto en de warmtepomp, of gebruiken ze dat als rechtvaardiging om toch naar die verre bestemming af te reizen? Hoelang gaat het nog duren voordat de verontrustende cijfers doordringen en leiden tot andere keuzes?' Ze was teleurgesteld, in een bepaald opzicht boos ook: 'Zijn jullie dan zo hardleers? Hoe vaak moeten we het nog zeggen, dat het zo niet langer kan doorgaan?'

Gemeente, ik kan mijn twijfels hebben of boosheid helpt om anderen van gedrag te laten veranderen. Is een positieve prikkel niet veel effectiever? Goede woorden beter dan een donderpreek?

Maar af en toe, zoals in dit evangelie, kan oprechte boosheid, reële verontwaardiging, gewoon niet verzwegen worden. Het moet er soms uit. Misschien is dat wel de kracht van het evangelie van vanmorgen. Een verontwaardigde Jezus. Hoe zat dat met de tekenen van het brood?

Brood, het delen van brood, die verhalen komen in alle vier de evangeliën voor. Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes hebben het verhaal over de vijf broden en de twee vissen voor vijfduizend mensen, waar na afloop 12 manden van verzameld worden.

Matteüs en Marcus voegen er elk nog een verhaal aan toe over 7 broden en een paar vissen voor vierduizend mensen, waar 7 manden vol van overblijven.

En aan al die getallen kun je merken dat het om bijzondere tekenen gaat, verhalen vol symboliek.

Van de Joodse theoloog Pinchas Lapide heb ik met genoegen onthouden dat hij ooit zei: 'Óf je neemt bijbel letterlijk of je neemt de bijbel serieus'. Met andere woorden: sta je ervoor open dat de bijbel veel meer te bieden heeft dan enkel wonderbaarlijke verhalen? Durf je een letterlijke opvatting los te laten en door te dringen tot een diepere laag?

Het gaat hier niet om statistische cijfers, maar om heilige getallen.

5 en 2 zijn de getallen voor de vijf boeken van Mozes, de Thora en de twee stenen tafelen waarop de tien geboden werden gegeven, het hart van die Thora.

En die 12 manden staan voor de 12 stammen van Israël, heel het volk van God dus.

En in die extra verhalen zijn die vierduizend mensen symbool voor de hele bewoonde aarde, mensen uit de vier windstreken, vandaar ook die 7 broden en die 7 manden, een volheid, een scheppingsweek, een alomvattend verlangen dat niemand te kort zal komen.

En het is dat diepe verlangen, dat Jezus met die wonderen wil laten zien, de vervulling van Zijn missie. Hiervoor is Hij op aarde gekomen: om Gods verlangen handen en voeten te geven, dat in Zijn Koninkrijk niemand tekort zal komen. Dat ieder mens een plekje vindt onder de zon, in het groene gras van Psalm 23 en het niemand aan iets ontbreekt. En wat daarvoor nodig is, is dat Zijn mensen leren delen van wat voorhanden is. In elk verhaal over brood en vis, roept Jezus Zijn leerlingen erbij om te zien hoe de menigte gevoed kan worden. 'Wat hebben jullie bij je?', vraagt Jezus. Ze worden aangespoord te delen van wat beschikbaar is, van hun eigen potentieel, de mogelijkheden waarover ze kunnen beschikken; uitgaan van wat er is... en dat gaan delen.

Niet tobben of ze het er wel mee redden. Niet bij hun twijfels blijven dat het maar een druppel op een gloeiende plaat is. Dat ze naar elkaar kijken en naar de menigte: wie er wát gaat doen als er al wat gedaan kan worden.

Nee, aan de slag, delen van wat je hebt. Met vertrouwen over je eigen schaduw heen stappen. Gewoon gaan doen!

En wonder boven wonder worden alle monden gevoed, niemand komt tekort. Er blijft er zelfs over, meer nog dan waarmee begonnen werd!

Want, zei Jesaja al: 'Zoals zaad er is om te zaaien en brood om te eten, zo geldt dat ook voor het Woord dat voortkomt uit Mijn mond, zegt God. Het keert niet vruchteloos naar Mij terug, niet zonder eerst te doen wat Ik wil en te volbrengen wat Ik gebied'.

Wel, daar is alles mee gezegd, alles mee gevierd, zou je zo denken. Maar in het evangelie waar wij bij stilstaan, zijn er toch nog mensen, die als mosterd na de maaltijd komen met hun zure gezeur, in dit geval de Farizeeën.

Ze verlangen een teken uit de hemel. Of ze al die tijd niks in de gaten hadden. Het staat er niet, maar Marcus wil de indruk wekken dat die Farizeeën wisten van het brood voor die duizenden mensen. Hoezo dan nog een teken? Was er al niet meer dan voldoende betekenis aanwezig? Er werden juist tekenen opgericht.

Jezus zegt: 'Aan mensen zoals jullie zal zeker geen teken gegeven worden'. En Hij laat ze gewoon staan voor wie ze zijn. Wie het echt niet wil zien, die bekijkt het maar.

En dan volgt een merkwaardig gesprek tussen Jezus en zijn leerlingen. Er is op de terugweg geen brood aan boord. Nou ja, de leerlingen hadden nog één brood bij zich.

En dan zegt Jezus iets wat daar helemaal niet op lijkt te slaan: 'Pas op, hoed je voor de zuurdesem van de Farizeeën en voor de zuurdesem van Herodes'.

De leerlingen denken misschien dat Jezus die opmerking maakt in verband met dat vergeten brood. Alsof Jezus zeggen wil dat ze bij de Farizeeën geen brood mogen kopen, zo iets. Is zuurdesem een verkorte uitdrukking voor brood in het algemeen? Bedoelt Jezus brood als Hij het over gist heeft?

Maar opnieuw, gemeente, het is bijbelse taal. Gaat het over ongegist brood, ongedesemd brood dan gaat het over Pasen, over matses gaat het, over dat symboolbrood bij de uittocht uit Egypte. Er was haast mee gemoeid om weg te komen uit het land van de angst. Ze konden het deeg niet laten rijzen. Het werden platte koeken.

Het brood dus dat wijst op bevrijding, uittocht, het einde aan de slaventijd, een nieuw begin. Een beetje gist zou het brood voor dit doel onbruikbaar hebben gemaakt. Dan zou het teken bezoedeld zijn, betekenisloos gemaakt. Jezus heeft het over het gist van de Farizeeën en van Herodes.

Met andere woorden, de leerlingen moeten de bevrijding, de verlossing niet verwachten van de Farizeeën of van Herodes. Hun vroomheid geeft onvoldoende richting aan de verdwaalde schapen. Die Farizeeën en die Herodes staan model voor al die mensen die alleen maar met zichzelf bezig zijn, met hun eigen geluk, bezig hun eigen macht zeker te stellen.

Jezus zegt tegen zijn leerlingen als ze elkaar niet goed begrijpen: Waarom hebben jullie het over dat vergeten brood? Begrijpen jullie het niet? Waar ging het nou om? Hoeveel manden bleven er eerst over?

Twaalf, zeggen de leerlingen! En toen, vraagt Jezus? Zeven! Dus? Begrijpen jullie het dan nog niet?

Jezus roept het op zonder te zeggen: Hoe is het nu? Hoeveel brood is er nu? Eén! En wie anders dan Hemzelf kan Jezus bedoelen. Waar zijn jullie nou bezorgd over? Eén brood, het brood voor het leven zelf. Ze hoeven alleen maar te kijken naar hun Ene Leidsman. Ze mogen alle broden vergeten, als ze dat ene brood maar koesteren: Jezus Christus, en hoe Hij zijn leven deelt voor ons geluk.

Er zit een uitnodiging in, een royaal gebaar: Kom erbij, luister naar Hem. Maar er zit dus ook wrevel bij Jezus. Hij is teleurgesteld, dat het toch niet direct begrepen werd. En het is iets dan vaker in het

evangelie voorkomt. Dat de weg van Jezus niet begrepen wordt. En ergens voelen wij dat ook. Waarom ging Jezus deze weg voor ons?

Soms moet de frustratie er gewoon even uit. Jezus is daarop geen uitzondering. Hij deelt tenslotte ons bestaan. Hij is God met ons. Dat Zijn weg niet altijd meteen begrepen wordt, werd Hem wel eens te veel. Troost dat Hij zijn hart durft luchten.

Maar als Hij dan zijn hart heeft gelucht, moet Hij ook weer verder. Meteen na dit merkwaardige gesprek met zijn leerlingen, geneest Jezus een blinde. Iemand zal zien wat Hem voor ogen staat: een wereld waarin niemand tekort komt en waarvoor Hij gestreden en geleden heeft.

Soms moet de frustratie er gewoon eerst uit en moet je kijken waar je mee verder kunt, wat je in huis hebt, een kracht, je geduld, vertrouwen en moed, geloof en een hoop liefde.

Ouders met puberkinderen kunnen soms uit hun slof schieten: Hoe vaak moet ik het nou nog zeggen....?

Is dat erg? Nee, de ouder zal zich realiseren dat na een verwijt er gewerkt moet worden aan herstel van vertrouwen. En pubers realiseren zich heus dat de liefde niet van één kant kan komen. Dat ze van hun eigen kracht mogen uitgaan, hun talenten ontdekken, uitgaan van wat ze in huis hebben aan potentieel, in plaats van kijken naar wat hen ontbreekt, naar hun tekort. Dat vergt geduld, gesprek, stilte, ruimte en weer gesprekken.

En pubers: kijk wat je hebt, wat je overhebt. Kijk op wie of wat je altijd kunt terugvallen. Sluit je nooit helemaal af. Er altijd iemand, een mens die om je geeft, God je hoort, bij wie terecht kunt.

Oprechte klimaatdemonstranten willen echt wel binnen de rechtsstaat opereren, loyaal het gesprek aangaan, maar soms houden ze het niet meer en gaan ze over de schreef. En ze weten ook wel dat het hun imago geen goed doet en hun doel eerder verder weg brengt dan dichterbij.

Maar af en toe is er geen houden aan.

Is dat erg? Nee, zolang ze durven aansluiten bij wat er aan goeds gebeurt, wat uitgebouwd kan worden. Niet alleen kijken naar de problemen, de nalatigheden, maar zoeken naar wat lukt, wat mogelijk is en dat versterken. Aandringen op het maken van heldere keuzes en mensen daarop positief aanspreken.

En voor ons persoonlijk? Gaat dat over de vraag hoe wij ons verhouden tot Jezus, als het ene brood? Kunnen wij leven in het besef dat Jezus onze hoop is en wij durven leven in vertrouwen op Zijn nabijheid? Hoe geven wij uitdrukking aan ons geloof dat wij willen leven met wat Hij ons geeft?

Gemeente, als de frustratie overloopt, lukt het dan om te kijken naar al het goede dat er ook is? Dat de helpende hand van God kan opduiken in je leven als mensen naar jou omzien? Dat je soms zomaar meer in handen hebt dan wat je verwachtte.

Met het weinige dat je had, bleek je meer te kunnen doen dan het gewone.

Hij, het brood van ons leven, deelt zichzelf uit aan ons en voedt ons met verlangen naar vrede en geluk.

Amen